

Izhaja, izvešilni ponedeljek, vsak teden, iz tiskarne Knjižnica, Asilkega št. 20, I. nadstropje. Dnevno pošiljajo pisma se ne sprejemajo, rokopolje, izdajatelj in od. Anton Gerbec. — Lastnik tiskarne Edinost. — Tiskarna Edinost. — Štampa za mesec: L 7.—, 3 mesece L 19.50, pol leta L 32.— in celo leto L 60.— Za inozemstvo mesečno 4 lire več. — Telefon uredništva in uprave št. 11-87.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglas se računajo v širini ene kolone (72 mm.) — Oglas trgovcev in obrtnikov sam po 40 cent. oamrtnice sabvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglas denarnih zavodov sam po L 2.—. Mali oglas po 20 cent. beseda, najmanj pa L 2.—. Oglas, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Franciška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-87.

Govor poslanca dr. Wilfana v parlamentu

Povodom debate o volilni reformi sta predložila naša poslanca dr. Wilfan in dr. Stanger zbornici sledečo resolucijo: »Zbornica priznava umestnost in potrebo, da se drugorodnim manjšinam zagotovi parlamentarne zastopstvo«. Po zaključku generalne debate se je oglasil k besedi g. dr. Wilfan ter je razvil gornjo resolucijo v daljšem govoru, ki je napravil na zbornico globok vtis, katerega niso mogli zabrisati običajni sovražni medklici desnice, kjer se je predvsem odlikoval poslanec Giunta. Danes prinašamo ta pomembni in važni govor našega neustrašnega poslanca in neutrudljivega borca za naše pravice v celoti po stenografskem zapisniku. Dr. Wilfan je izjavil:

Wilfan: Naravno je, da eden nas malo slovenskih poslancev povzame besedo v tej razpravi, predvsem zato, da označi naše stališče z našega posebnega vidika. Mnogi, bolj poklicani, so govorili s splošne strani o reformi, za katero gre, in jaz bi si pač prisojal preveč, ko bi se podal v takšno razpravo, naj bo tudi samo ob razvijanju svoje resolucije. Govorili so z upravičeno veljavo in so podali dokaze političnega izkustva, politične modrosti in velikega patriotizma. Vendar se pa ne morem zadržati, da ne bi tudi jaz napravil ene skromne splošne opazke.

Zakon, ki se razpravlja o njem in mu nasprotuje, kakor se zdi, večina te zbornice, Glasovi skrajne desnice: Bomo že videli, ...ki je vsekačo naletel na nasprotnike katere je treba upoštevati ne samo radi njihovega števila, nego tudi radi teže njihovih razlogov —, ta zakon bo lahko tudi dober do neke meje. Ni nič posebno novega v njem. Podobni načrti so bili predloženi, kakor nam pravi poročilo vlade, tudi v drugih državah in od drugih strani. Ali, gospoda moja, ni odločen zakon sam zase in zdi se mi, da sem slišal tudi od gospoda poročevalca večine komisije (za volilno reformo), da je najbolj važno uporabljanje zakona.

V tem pogledu pa menim, da se nam je vsega bati, a prav malo ali nič dobrega ne dejati. Zakon, kakršnega prinese iz sebe na dan vladavina, ki ni samo dosegla oblasti z nasiljem, — saj je to navadna metoda vseh revolucij, nego si tudi ohranjuje oblast z nasiljem, takšen zakon, menim, zanese v italijansko javno življenje, in posebno v najbolj kritične hiše tega življenja, a to so politične volitve, tudi tiste klince nasilja, ki so mu morda še manjkale.

Giunta: Naše ali ljubljansko življenje? Predsednik: Posl. Giunta, pustite govoriti!

Wilfan: Da prihranim, kolikor je mogoče takšne medklice sebi, in samim klicateljem, in zbornici, prosim, da me imejte za to, kar sem: za italijanskega, ne tujega državljanca.

Giunta: Tu notri pač, a ne tam dol! Vi ste longa manus (podaljšana roka) Belgrad!

Predsednik. Posl. Giunta, ne pretiravajte!

Wilfan: Verujte mi, da govorim naravnost in odkrito, poln najboljših namenov! (Daljši medklici poslance Giunte, ki ga predsednik posvari.) Reklo se je, da bi mogla stranka, ki drži oblast, izvesti nove volitve tudi po sedanjem sistemu in vendar dodeči večino, ki bi več ali manj odgovarjala tisti, ki naj bi bila zagotovljena z novim zakonom. Mislim, da ima prav, kdor je to rekel, a da ima prav tudi gospodujoča stranka, da si ustvarja še ugodnejši položaj. Zakaj naj bi se pač omejevala na to, da doseže uspeh, za katerim stremi, samo s tistimi sredstvi, ki so bila doslej na razpolago in so se doslej rabila? Zakaj naj ne bi izvedla volitev v večjo udobnostjo v širšem okviru, na bolj prostem polju, kjer lahko i doseže zahtevani uspeh i ne bo primorana se potem braniti proti obožbam radi nasilja?

A vendar, vkljub vsemu temu, se bojim, da bomo tudi ob tem zakonu, ki bi moral dati vladajoči stranki gotovost popolne zmage, gledali še dalje pri prihodnjih volitvah, tisto, kar smo opazili in — pretrpeli v preteklosti. Za nas nove italijanske državljanje je spomin volitev majnika 1921. leta, prvih, ki smo jih bili prebrili, neizbrisani. Jaz sem torej gotov, in z menoj so gotovi moji rojaki, da ne bo zadostovala vna poštenih funkcionarjev, da ne bo zadostovalo posredovanje korajžnih karabinerjev, da niti beseda gospoda ministrskega predsednika, da se prepriči, da se pri novih volitvah ne obnovijo v še večji meri vsa nasilja, vse nezakonitosti, ki so omadeževale prejšnje volitve.

Mislim tedaj, da je nasilje, kadar se povzdiguje v vladni sistem in rabi stalno in neprestano v javnem življenju nacije, veliko zlo. In mislim tudi, da je to nasilje zlo, ki mora roditi, kakor že poraja, še večja zla. In zato smatram, da je sedaj, ko se bliža odločitev o novem volilnem zakonu in bo ali sprejet z glasovanjem ali založen z ukazom, da je prav sedaj čas, da se spomnimo tudi sredstev, da se ta zla kolikor mogoče bolj preprečijo. Moj predlog, ki sem ga omenil tudi ob drugi priložnosti, bi bil ta: enajst volitve izvedejo po kateremkoli zakonu, ali naj se izvedejo po zakonu in naj

se sodba o zakonitosti izvolitev prepusti nekemu vrhovnemu, nezavisnemu sodišču (Zelo dobro! Medklici na desni). To bo v blagor države in vlada pridoda zaslugam, ki lahko misli da jih ima, največje zaslugi, če pripravi zbornico do tega, da prenese končno razsojanje o veljavnosti izvolitev na sodišče, ki bo popolnoma nezavisno. (Medklici na desni). Ni nikaka novost, kar predlagam. (Ropot na skrajni desnici. Ploskanje). Na desni: Medklici skrajne levice. Prerekanje med skrajno desnico in skrajno levico).

Razmišljajmo za trenutek o tem, kakšna bo po predpisih, ki se ohranijo v veljavi, verifikacija izvolitev v novo zbornico, sestavljeno na podlagi zakona, o katerem razpravljamo. Predsednik zbornice, ki mu je imenovati verifikacijski odbor, bo po vsej verjetnosti izbran izred triceratinske ali štiripetinske večine zbornice. Odbor bo vsaj po večini sestavljen iz pripadnikov večine v zbornici. In zboru, ki na ta način nastane, bo soditi o veljavnosti in zakonitosti volitev, katere bodo izvedene v razmerah, ki si jih lahko vsi predstavljamo. (Pripombe). V sedanjih zakonodajni periodi smo imeli verifikacijski odbor, ki je bil gotovo sestavljen iz odličnih mož, a se vendar, to moramo obstati, ni mogel odtegniti čisto polit. pojmovanju svoje naloge. (Medklici). Ne samo po mojem skromnem mišljenju, nego po mnenju zelo merodajnih mož, bi morala funkcija verifikacijskega odbora biti čisto sodnijska. In ker take funkcije ne more dobro vršiti zbor, ki je pretežno političen, vidimo na pr. na Angliškem, da se je dolnja zbornica odpovedala pravici potrjevanja izvolitev in jo odstopila nekemu vrhovnemu sodišču. (Pripombe). Če vlada misli, da stori nekaj dobrega vsilivši to premembo volilnega zakona, potem naj mu vsekakor pridoda tudi reformo postopanja za verifikacijo volitev.

Sedaj pa moram napraviti nekaj opazk z našega posebnega vidika. Ko se je predložilo, naj se napravi eno samo volilno okrožje za vsa država, je neki tržaški dnevnik pisal, da je prva pobuda za ta načrt izšla iz Trsta in se rodila iz premišljevanja, ki se je tikalo drugorodcev. Reklo se je: imamo razna volilna okrožja, v katerih so drugorodci dosegli s proporcionalnim sistemom večino, in to moramo onemogočiti, potisniti drugorodce, da bodo neznaatna manjšina tudi tam, kjer prebivajo kompaktno in bi morali imeti naravno število pretežje. Na ta način, častiti kolegi, zadobiva volilna reforma tudi poseben pomen za drugorodne manjšine in stopa, z druge strani, v krog splošnega vprašanja o ravnanju z drugorodnimi manjšinami. V tem se lahko postopa po dveh metodah: ali po metodi več ali manj nasilne asimilacije ali pa po metodi ohranitve. Tudi Italija lahko sledi eni ali drugi, a sledeč prvi, namreč metodi asimilacije, se ne bo mogla ogibati konfliktom, ki ne ostanejo omejeni na razmerje med manjšino in večino. In to iz dveh razlogov: prvi, ker misel ohranitve drugorodnih manjšin vključenih v enonarodno državo ni več aspiracija samo dotičnih manjšin, nego postaja vedno bolj aspiracija kulturne vesti vsega sveta, in drugič, ker bodo konflikti neogibni posebno za Italijo radi čisto posebnega dejanskega položaja, ki ga ne mara natančneje določiti, a ga je lahko uganiti. Italija ima interese, ki se tičejo etničnih italijanskih manjšin v inozemstvu, — in to je dovolj.

Ali eno ali drugo, ali asimilacijo ali ohranitev drugorodnih manjšin! Lahko pa tudi igras, da se ognes nevarnosti težjih konfliktov, ki je združena z asimilacijo, dvojno igro: lahko z ene strani dušiš drugorodne manjšine, in se z druge strani kažeš kulturnemu svetu prijatelj in celo paladina ideje zaščite drugorodnih manjšin. In tako se lahko zgodi, da na primer vi, gospod ministrski predsednik, odkrito proglasite vrhovno potrebo za to državo, da se asimilirajo drugorodne manjšine, (in za toliko odkritost smo vam hvaležni), ter izbršitejo z italijanskega zemljevida, in da vi, gospod naučni minister, izjavite zastopnikom drugorodnih manjšin, da one nimajo pravice niti do ljudskoslovskega pouka v svojem jeziku, in da vi, gospod justični minister, zabranite rabo njihovega jezika pred sodišči tudi v čisto nemških in slov. krajih, in da se vendar, igraje dvojno igro, pripoveduje zadivljenemu svetu, da je vprašanje drugorodnih manjšin našlo prav v Italiji najbolj idealno rešitev.

Ali, gospoda, eno stvar pozabljate: da se niti Italija ne more izolirati, da mora tudi Italija primerno upoštevati mnenje kulturnega sveta in eventualnost, da bo enkrat dobro poučeno. (Živahni medklici s skrajne desnice).

Nemški tovariš, poslanec Walther, je že govoril malo prej o mnogih stvareh, ki bi vam jih moral v tej zvezi jaz tudi poklicati v spomin. Ali jaz se hočem od tega vzdržati, ter obrniti vašo pozornost samo na eno stvar. Vkljub vsem težavam se počasi obnavlja, utrjuje in širi mednarodna miselnost, sporazuma in solidarnosti med narodi. Tej misli sta se posvetili na primer tudi Interparlamentarna unija in Mednar. zveza z združenju za Društvo narodov. Ti mednarodni zbori se shajajo na slovesne skupščine in se pečajo z važnimi vprašanji, ki se tičejo njihovega delovanja in njihovih ciljev,

in tako prav tudi z vprašanjem drugorodnih manjšin. Deloma so že proglasili, deloma imajo še proglasiti deklaracije o pravicah in dolžnostih manjšin in se bodo gotovo vedno bolj intenzivno zanimali za vse, kar je s tem v zvezi. S knjigo senatorja Salata «Per l'Italia e per le Nuove provincie» bi vam lahko dokazal, kako je vlada dajala italijanskim udeležencem onih skupščin potrebne instrukcije, da bi tam pred mednarodnim forumom znali zatrjevati, da se z drugorodnimi manjšinami v Italiji ravna z vsa liberalnostjo, da se glede jezikovne rabe pri oblastvih in sodiščih ni nič menjalo na njihovo škodo, da se postopa skrajno boljše z drugorodci nego s pravimi Italijani. Se se bodo vršile takšne skupščine, katerih se bo treba udeleževati, in minister za zun. stvari bo moral spet dati svojim prijateljem potrebne instrukcije. A sedaj postavimo, da se udeleži takšne skupščine kakšen Portugalac, kakšen Anglež ali Amerikanec, — so tam na zapadu čudni ljudje, ki vltajajo svoj nos v zelo oddaljene stvari in so polni idealizma — in da tak mož, še bolje informiran nego prijatelj ministra za zunanje stvari, postavi proti njihovim trditvam (medklic, močan ropot na skrajni levici, živahni pogovori)... zanikanje! Kaj bo to koristilo državi? Predvarajte to, častiti tovariši! (Medklici s skrajne desnice). Morate menjati sistem, niste izključni gospodarji naše usode, četudi se mi ne obračamo do inozemstva, ker hočemo samo to, da se nam dobro godi v Italiji. (Prekivanje in ropotanje skrajne desnice; medklici posl. Banellija). Lahko dosežete, da v tej dvorani ne bo več nobenega slovenskega zastopnika, ali kolikor bolj bo dušen klic bolesti našega naroda tu notri, toliko bolj glasen se bo dvigal svarilni klic braniteljev pravičnosti. (Medklici in ropot na skrajni desnici).

Wilfan: Bo jih, ki jim ne moremo zabraniti, da ne bi apelirali na vest kulturnega sveta! (Ropot in medklici na skrajni desnici).

Banelli: Prosim za besedo. Predsednik: Ni nobene osebne stvari. Bo vlada odgovorila. (Opomba uredništva: Ta pa je previdno molčala).

Italija

Poslanska zbornica pričela razpravo o posebnih členih volilne reforme — Državna milica bo smela voliti — Prepoved dnevnika «Lavoratore»

RIM, 18. Med večerjanjo sejo je državni podtajnik Finzi odgovoril poslancu Bombacciju na njegovo interpelacijo radi prepovedi dnevnika «Lavoratore»: dnevnik je bil ustavljen, ker je pozival k razrednemu sovražstvu in revoluciji ter napadal državno milico. Posl. Bentini smatra prepoved «Lavoratora» za protizakonit čin; kajti zakon, ki daje prefektu moč, da lahko prepove na svojo okrožje kak list, ni še v veljavi. Finzi pripomni, da je bil dnevnik prepovedan v prvi vrsti radi članka «O dia», ki ga je prinesel svoječasno. — Zbornica je zavrnila demisijske poslanecve Ferrija in Grandija ter prešla nato k razpravi o volilni prenosovi. Med razpravo o volilni pravici članov državne milice je povl. Wilfan pripomnil, da se mu ne zdi dopustno, da bi pripadniki kake vojaške ustanove, ki je direktno odvisna od vlade, dobili volilno pravico; misli pa, da bi se volilna pravica lahko dovolila onim, ki pridejo na volišče brez orožja in v civilni obleki. Nato je zbornica sprejela vladni predlog: Člani državne milice ne bodo smeli voliti, ko bodo vršili službo.

Jugoslavija

Organizirana vojniska družba v Zagrebu — Številne aretacije

BELGRAD, 18. V novemšem času so prihajala v javnost kratka poročila, da je vojaška oblast prišla na sled dobro organizirani vojniski družbi, ki je po svojih zvezah prišla v posest važnih vojaških šifriranih dokumentov in jih potem izročila po posebni zelo rafinirani kurirki preko Rakeka sosednim vojaškim agentom. Preiskava se je vodila zelo strogo in tajno. Zadnji čas se je toliko doznelo, da je bilo v Zagrebu in v drugih krajih aretiranih nad 20 oseb, večinoma bivših avstro-ogrskih oficirjev. Kakor zatrjujejo v vojnem ministrstvu, je sedaj preiskava v glavnih potezah zaključena. Zadeva o vojniski aferi pa je prišla takole na dan: Nekega dne je prišla k načelniku oddelka v armijski komandi v Zagrebu, k podpolkovniku Vojnoviću neka elegantna in inteligentna dama, ki se je predstavila za Lido Birner. Izjavila je podpolkovniku, da ima povedati zelo važne zadeve. Nastop te dame je bil zelo sumljiv. Njena izpoved je takoj vzbudila v takih zadevah umestno opreznost in je bil prvi vtis ta, da se hoče dama približati vojaškimi oblastem z gotovimi nameni, ali pa se hoče nad kom maščevati. Dama je podpolkovniku obširno izpovedala, da je bila v zaupni misiji zvezana z bivšimi avstro-ogrskimi oficirji, ki so vršili vohunstvo na korist Italije. Priznala je, da je nosila kot kurirka važne vojaške šifrirane dokumente preko Rakeka v Italijo, navedla je tudi nekatera imena civilnih in vojaških oseb. Podpol-

kovnik Vojnović je ukazal damo Lido Birner zapreti. Po nadaljnem zaslišanju je končno dama priznala, da se ne zove Lida Birner, temveč Danica Androlić, hčerka učitelja v ludbreškem okraju in da je bila svoječasno nastavljena kot prodajalka v knjigarni Stjepana Radića. Priznala je, da je prenesla preko Rakeka 12 vojaških šifriranih dokumentov in da jih je v Italiji dešifrirala, ker je prišla v posest dotičnega ključa. Danica Androlić je zelo premetena, inteligentna in izborno informirana o vojaških zadevah, kot kurirka in vohunka je bila zelo sposobna. Dognalo se je dalje, da je pred letom živela v konkubinatu z nekim hrvaškim oficirjem, ki je bil nastanjen v garniziji v Debru v Južni Srbiji.

Imena aretiranih oseb se začasno še ne objavljajo. V Zagrebu so bile aretirane tri civilne osebe, med njimi bosanski musliman Sulejman Abdagić, ki je v Zagrebu izdajal reklamni list «Omnia». Ta musliman je imel svojo pisarno na Ribnjaku. Povodom hišne preiskave v pisarni in na njegovem stanovanju so našli zanimive dokumente. Dokazalo se je pa dalje tudi, da je ta mož vodil trgovino z belim blagom. Sedemkrat se je skušal približati komandi mesta, kateri se je ponujal za vohuna. Iz previdnosti pa mu komanda mesta ni zaupala ter je odredila njegovo nadzorovanje. Abdagić je bil v tesnih zvezah z Danico Androlić, kar pa taji, dočim je sedaj podan direkten dokaz, ker je Abdagić na skrivaj iz zapora odposlal svojemu vajencu pismo z gotovimi navodili in prošnjo, da naj pred sodnikom izpove, da Abdagić ni poznal Danice.

Prvotno je bila razširjena vest, da so v to vohunsko afero zapletene tudi nekatere politične osebnosti. Po rezultatih dosedanje preiskave se pa more le ugotoviti, da ni angazirana nobena politična stranka. Posebna komisija vojnega ministrstva, ki vodi preiskavo v Zagrebu, bo tekom današnjega ali jutrišnjega dneva o vohunski aferi izdala uradno poročilo, da tako poda točno sliko aferi in da se ovržejo nekatera netočna in fantastična poročila.

Vojni minister o katastrofi v Kragujevcu

BELGRAD, 18. Na interpelacijo radikalnih in demokratskih poslancev dr. Peleša, Kujundžića, Agatonovića in Nikolića je pred pričetkom špicalne debate o vojaškem zakonu kratko pojasnil eksplozijsko katastrofo v Kragujevcu minister vojne in mornarice general Pešić. Med drugim je minister izjavil, da je slika eksplozije grozovitejša in hušja, kakor ona v Bitolju. Prečital je nato uradno brzojavko, ki jo je prejel iz Kragujevca. Ta uradna brzojavka ugotavlja, da je eksplozirala municija za pehoto, ki je bila shranjena zunaj skladišča v raznih zabojih. Eksplozija se je razširila tudi na bombe, ki so eksplozirale ter so drobci prileteli v mesto. V munijskih zabojih se je nahajalo 2,800.000 nabojev s črnim smodnikom, 1,800.000 nabojev razne italijanske in nemške municije, 250.000 nabojev turške municije, dalje 8000 francoskih in 2000 nemških bomb.

Minister vojne in mornarice je dalje izjavil, da sedaj še ni ugotovljeno, koliko municije je bilo uničene. V pirotehničnem skladišču se je vžgala streha, a ogenj je bil pravočasno lokaliziran in udušen. Eksplozija je povzročila na nekaterih objektih in predmetih škodo. Človeških žrtev ni bilo, ranjena je bila le ena oseba. Kako je eksplozija nastala, še ni komisijeno ugotovljeno. Nastala je najbrže vsled kemičnega razkrojvalnega procesa in se je najbrže vnela najprej italijanska municija. Razkrojvalni kemični proces je tudi mogoče pospešila v nedeljo vladajoča silna vročina. Vsa ta municija je bila preje po strokovnjakih pregledana in so jo raditega spravili izven skladišč v posebne lope. Eksplozija ni povzročila nobene škode na strojih v delavnica. Po dosedanjih poročilih so vesti o veliki škodi precej pretirane. Na lice mesta je vojni minister odposlal posebno komisijo, da preišče vzroke eksplozije in da odredi najstrožje korake, ako se izkaže, da ne gre samo za nesrečni slučaj, marveč za zločin ali malomarnost.

Rusija

Letiške protestantske cerkve preidejo h katolicizmu

RIGA, 18. Poslanska zbornica je zavrnila predlog krščanskih nacionalcev in nemške manjšine, ki je imel namen odvrti prehod protestantskih državnih cerkv h katolicizmu vsled nedavno sklenjenega dogovora s sv. stolico. Za predlog je glasovalo 20 poslancev. Tako bo cerkev sv. Jakoba v Rigi postala sedež rimskega nadškofa.

Francija

Beneš o namenih svojega potovanja

PARIZ, 18. Čehoslovaški zunanji minister Beneš je izjavil zastopniku dopisnega urada Havas, da je bil namen njegovega potovanja, da se razbistrijo nekatere politične zadeve med Francijo in Čehoslovaško. Z zadostjem vam lahko povem — je dostavil — da smo se popolnoma sporazumeli glede teh vprašanj. Seveda sem se zanimal tudi za odškodninsko vprašanje in še posebno za politiko zaveznikov v tem važnem vprašanju. Moja

želja je bila, da se informiram o položaju in vračam se v svesti, da sem si popolnoma na jasnem glede vprašanj, ki sem jih nameraval proučiti.

Reparacijska komisija zaslišala nemške delegate

PARIZ, 18. Včeraj se je sešla reparacijska komisija, da zasliši nemške delegate radi nekaterih težkoč, ki jih je nemška vlada povzročila vsled nepravilne interpretacije nekaterih členov mirovne pogodbe o datvah v naravi.

Belgija

Uvedba enoletne vojaške službe v Belgiji

BRUSELJ, 18. Zbornica je s 86 proti 76 glasovom odobrila predlog za uvedbo 12 mesečne vojaške službe za infanterijo in 13-mesečne za artilerijo. Senat je pričel razpravljati o univerzi v Gandu.

Anglija

Iz meščanske vojne na Irskem — 50 milijonov šterlin škoda — Kako si znajo pomagati uporniki

LONDON, 17. Včeraj je M. Cosgrave, sedanjí predsednik Irske proste države, izjavil v mestu Galway, da znaša škoda, ki so jo povzročili uporniki telkom 18 mesecev, 50 milijonov šterlin (5 milijard lt. lir). Vlada bo v najkrajšem času naslovila proglas na narod, s katerim bo pozvala oškodovance, naj ne zahtevajo od države nikake odškodnine.

Izmed 47 upornikov, ki so pobegnili iz vojaških zaporov v Cloumolu skozi 23 m dolg podzemeljski predor, je policija aretirala sedem še istega dne.

Povodnji na Angleškem radi zadnjih neviht — Več vasi poplavljenih — Reke odnašajo mostove

LONDON, 17. Istočasno kakor na zapadnem delu Francije v okolici mesta Bondeaux je razsajala huda nevihta v okolici Birminghama in v pokrajini Staffordshire sploh. Reka Swalbourn je prestopila bregove ter poplavlja 3 vasi. Voda je drla skozi vasi v višini 3 m. Prebivalstvo se je moralo izseliti. Voda je zasačila ljudi še na poljih, tako da so se mogli rešiti s plavanjem. Nekega kolesarja je voda presejnetila na cesti; vreči je moral kolo v stran ter pričeti plavati. Nekega zdravnika so valovi zalotili v avtomobilu; rešili so ga s pomočjo vrvi. Reka je odnesla mnogo mostov.

Tri ladje trčile skupaj; dve sta se pogreznila na dno morja

LONDON, 17. Tri ladje so radi gaste megle, ki jo je povzročila vročina, trčile nekaj milj severno od Great Yarmouth nekaj od drugo. Najprej je švedski parnik «Eldorado» zadel ob španskega «Begona». Kmalu nato se je «El Dorado» pričel potapljati. Posadka se je rešila na «Begono». Četr ure pozneje je priplul angleški parnik «Sheridan» ter zavezol v «Begono». Poslednji je zadobil veliko razpoko na strani ter se v kratkem času potopil. Mornarje je sprejel na krov «Sheridan».

Nemčija

Angleški zastopnik ni glasoval za podaljšanje blokade zasedenega ozemlja

FRANKFURT O. M., 18. «Frankfurter Zeitung» poroča iz Kölna, da ni bil angleški zastopnik v medzavezniški povernski komisiji navzočen pri sklenitvi podaljšanja blokade Porurja.

Poostreje krize v nemški industriji — Strašno naraščanje brezposelnosti

PARIZ, 18. Listi poročajo iz Düsseldorfa, da so industrijski in trgovski krogi zelo v skrbeh radi poslabšanja gospodarskega položaja, ki postaja od dne do dne bolj kritičen. Telstihna industrija trpi vsled uvedbe prisilnih kurzov na nemških borzah, vsled česar je nemogoče nabaviti si inozemske devize za nakup surovin in angleškega premoga. Mnogo tovarn je moralo ustaviti svoje delo. Ravnotako ne delajo več plavži Kruppovih delavnic in tovarne bohuvske zveze, ki so imele za zaposlenih 23 tisoč delavcev.

Francozi zaplenili 27 milijard mark

BERLIN, 18. Pri Elvilleju v Porurju so Francozi zaplenili v nekem vlaku 27 milijard mark. Železničarji, ki so bili v tem vlaku, so bili aretirani.

Francija sili nemške železničarje, da bi vstopili v službo pod francosko upravo

BERLIN, 18. Wolfova agencija poroča, da se opaza v nekaterih mestih v essen-skem in dortmundskem okraju hušji pritisk s strani francoskih oblastev. To sprejembo v postopanju s prebivalstvom v zasedenem ozemlju pripisujejo prizadevanju Francozov, ki hočejo prisiliti nemške železničarje, da bi vstopili v železniško službo pod francosko upravo. Železničarji, ki nočejo iti na roko francosko-belgijskim oblastvom, se izganjajo.

Konferenca v Lausanni

Delo na lausanski konferenci zaključeno — Mir bo podpisan v tork

LAUSANNE, 18. Včeraj se je vršila zaključna seja treh odsekov konference. Politični osek je odobril zapisnik o odhodu zaveznikih čet iz Carigrada, ki se bo moral izvršiti takoj po ratifikaciji mirovne pogodbe s strani Turčije, najkasneje pa tekom šestih tednov. Italija, Francija in Anglija bodo umaknile svoje pomorske

enote, vendar pa bodo smele držati v nadej...
Turčija sprejela zavezniki predlog o amnestiji...

Zenska kot častnica v turški armadi
CARIGRAD, 17. V nedeljo se je podal kalif Abdul Medjid Effendi v mesto, da tam opravi božjo službo...

nim odredbam si je mogoče to razložiti s tem, da se je v duševnosti mase izvršil preobrat...

Ne bomo se dalje dotikali govora ministrskega predsednika, dasi je zelo zanimiv in poučen...

Mimogrede bodi povedano, da so se nekateri gospodje poslanci, ki zastopajo vladno stranko, prav nedostojno obregnili ob naše zastopnike...

Ne glede na to, ali je ta volilni red za Italijo boljši ali slabši od prejšnjega, kar bo pokazala bodočnost, je treba naglasiti, da bi se bila morala vlada ozirati na narodne manjšine...

Se ne moremo verjeti, da nas misli rimska vlada na takšen nezasiščen način oropati se one malenkosti političnih pravic, ki smo jih bili deležni do sedaj...

Z našega stališča moramo obžalovati, da je današnja oficijelna Italija tako nepristopna za vse naše težnje, pritožbe, za naša stremjenja...

Vključ diktaturi, vključ nasilju in izjem...

čeno dovoliti vse v to potrebne olajšave. V isti meri in istočasno kakor je dolžnik zmogel v prestopkih izročati upnikom vrednostne papirje...

Ako pomislimo, da pušča ta načrt Franciji popolnoma proste roke glede zavezbe Porurja in tudi glede odmerjenja odškodnine, se nam ne bo zdelo prav nič čudno, da zagovarjajo ta načrt skoro vsi francoski listi in tudi vlada...

Josip Jungmann

Ob 150. obletnici njegovega rojstva

Dan 16. julija je za čiški narod velik spominski dan. Telega dne v letu 1773, se je rodil Josip Jungmann: velik jezikoslovec, ustvaritelj moderne češkega književnega jezika, buditelj in dramitelj naroda...

Jungmann pa je vendar verjel v bodočnost v zavesti, kako vzvišen je genijalni, iniciativni in značajni človeški duh nad nesamosvojnostjo in topostjo večine...

V teh njegovih besedah — pravi dr. Em. Chalupny — je ključ za razumevanje značaja in delovanja Jungmannovega. Izšel je iz siromaštva — oče mu je bil čevljar in cerkovnik v Hlubičah pri Berouncu...

DNEVNE VESTI

Politično društvo „Edinost“ v Trstu

pozivlja vse svoje poverjenike, da pobe-rojo članarino za tekoče leto pri članih svojega kraja...

Važnosti in pomena političnega društva pač ni treba posebej povdarjati. Če kdaj, bi moral sedaj vsak naš človek postati član političnega društva „EDINOST“...

Odbor Pol. društva „Edinost“ v Trstu, ul. S. Francesco d'Assisi 20, I.

Nezaslišana gonja proti našemu jeziku

Pred tržaškimi civilnim in kazenskim tribunalom se je razpravljala pravda Cg II a 823/22. Proti razsodbi izdani dne 2. decembra 1922 je tožena stranka vložila priziv in prizivno sodišče, sestavljeno iz sodnikov dra. Orbanich-a, Lupin-a in Paulin-a...

Po glasovanju zbornice

Z nenavadno vneto, mestoma celo s sr-ditostjo se je v preteklem tednu opozicija borila proti volilnemu zakonskemu načrtu...

S posebno vneto so šli v boj socialisti, deloma tudi popolari. Toda jasno je bilo že po odstopu don Sturza, da popolari ne poj-dejo do skrajnosti...

Ni pa izključeno, da so se za kulisami vršila pogajanja med popolari in vlado in da je bilo glasovanje popolarov že vnaprej domenjano za vlado...

Ni dvoma, da je dosegel Mussolini sijajno zmago v parlamentu. Njegova stranka predstavlja manjšino, vendar je znala vsiliti svojo voljo večini...

To nam dokazuje, da so groznje fašistov neka izdala, drugič pa da znajo v Italiji mnogi rodoljubi zatreti v sebi strankarske strasti...

Zakaj gotovo je, da bi bil šel Mussolini tudi preko parlamenta k svojem smotru in bi ga bil tudi dosegel. Brezkrone bi v nasprotnem slučaju (to je, če ne bi bila zbornica glasovala po njegovi volji) razpustil zbornico...

Pa mogoče se ne bi mudilo sedanji vladi razpisati volitve in bogve koliko časa bi živel v eks-lege stanju, ki bi ga fašisti do konca izrabili...

Pa tudi Mussoliniju je dobrodošla parlamentarna zmaga. Posebno z ozirom na zunanji svet je boljše ohraniti videz ustavnega življenja...

Po tem glasovanju nastane zopet nekak premor v boju med vlado in popolari, ki so bili edini opasni nasprotniki v parlamentu...

Tudi v socialističnih vrstah se pojavlja silna nevolja proti nekaterim tovarišem, ki niso zadosti energično podpirali opozicijo. Nekaterim, kakor d'Aragnon in Sardelli...

Poravnava medzaveznških dolgov in odškodninsko vprašanje

Poravnava medzaveznških dolgov — mislim tudi na dolgove zaveznikov napram Ameriki — in odškodninsko vprašanje sta v tako tesni medsebojni zvezi...

In ravno navzkrižjem mnenj Anglije in Francije glede poravnave zaveznških dolgov moramo pripisovati enega izmed glavnih vzrokov sedanje napetosti med omenjenima državama...

To še toliko lažje trdimo, ako ne verjamemo neprestanim izjavam francoskih državnikov, da francoska politika ne stremi za tem, da bi odškodninsko vprašanje, kateremu tako rada daje strogo gospodarsko lice...

Znano je, da je Anglija napravila prvi odločilni korak za plačilo medzaveznških dolgov. Sedanjim angleški ministriški predsednik Baldwin je namreč pretekle zimo izdelal načrt za poravnavo angleškega dolga napram Ameriki...

Iz teh določil lahko izjavimo, da se je Baldwin pri sestavljanju tega načrta držal teorije o poravnavi mednarodnih dolgov, ki sloni na naslednjem načelu: mednarodni dolg se poravnava kakor vsakteri dolg, ki izvira iz naba-ve kateregakoli predmeta v inozemstvu...

Kakor rečeno, se je Anglija domenila, da bo plačevala dolg v dolarjih. Nič čudnega torej, da je lira šterlina že takoj, ko je Anglija poslala prvo večjo vsoto dolarjev na račun poravnave dolga, padla napram dolarju...

v letu 1921 895 milijonov, lanskega leta še 835 milijonov dolarjev primanjkljaja. Res je, da je tudi v predvojni dobi znašal primanjkljaj 500 milijonov dolarjev; toda ta primanjkljaj je Anglija prav lahko krila z rentami ameriškanskih vrednostnih papirjev, ki jih je imela v posesti...

Naravno je, da je Anglija tudi glede rešitve odškodninskega vprašanja ostala dosledno zvesta načelom, na podlagi katerih je sklenila dogovor z Ameriko za poravnavo svojega dolga: višino dolga, oziroma odškodnino, ki jo ima plačati Nemčija, je treba že vnaprej natančno določiti...

Proti taki rešitvi odškodninskega vprašanja je odločno nastopil drugi angleški finančnik Robert Thorburn, ki pravi v svoji publikaciji, objavljeni v New-Yorku: „Mnogo znanih avtorjev, med temi tudi svetovno znani, je začelo v precej neprijetno konfuznost, ko skušajo ugotoviti „plačilno zmoglost“ Nemčije in se postavljajo na stališče, da je treba poravnati dolgove v zlatu v gotovih obrokih, ko trdijo, da se mora že sedaj znižati odškodnina na vsoto, o katerih se zdi, da bi jih mogla nemška vlada postopno izpremeniti v zlate dolarje ali kak drug zlat denar v teku gotovih let. Ti avtorji ne poznajo razlike med pravo plačilno zmoglostjo in zmoglostjo kake države za nabavo rimes v tujem denarju.“

Nadalje govori M. Thorburn o prepriu med Anglijo in Francijo, nakar nadaljuje: „Razprava bi zadobila popolnoma drugačno lice, ako bi katera izmed zaveznških držav predlagala naslednjo rešitev. Zavezniki bi se sporazumeli, ne da bi prej skusili ugotoviti skupni znesek nemškega dolga, (podčrtal črtkano v teh točkah: 1) da ne bodo od Nemčije zahtevali plačila v zlatu ali devizah, ki bi skoro gotovo preprečili ustaljenje tečajev; 2) da bodo skupno ukrenili vse potrebno za pospešitev gospodarskega ozdravljenja Nemčije ter za to, da dobi vsak zaveznik svojim tirjativam primeren delež od njenega postopno naraščajočega bogastva. Za to potrebni ukrepi bi bili: 1) denarna prenosna v Nemčiji; 2) kontrola, ki bi jo vršila reparacijska komisija; 3) jamstva, ki bi jih dala premoženja v Nemčiji 4) posebne pristojbine, ki bi jih plačevali nemški lastniki nepremičnin; 5) pridržanje 26% plačila deviz, ki bi izvirale iz odškodnin.“

V smislu Thorburnovega načrta bi bila v glavnih potezah rešitev odškodninskega vprašanja ta-le: Nemčiji se dolg vnapreje ne bo znižal; kajti edino poizkušnja nam pokaže njeno pravo plačilno zmoglost. Najprej si je potreba poiskati primernih jamstev, nato napraviti v dolžnikovem gospodarstvu red ter mu za-

cil svoj narod misliti «staročesko in evropsko obnem» in da je s tem «odprl pot, ki je vodila do sreče».

Najznamenitejši Jungmannovo delo je bilo «Slovar češkega jezika». Gigantsko delo, ki mu niso mogli postaviti vrstnika vsi češki filologi do današnjega dne. Bilo je to nadčloveško delo, ki mu tudi sovražniki niso mogli odrekniti občudovanja. Jungmann je prvi zasnoval načrt za česko enciklopedijo, bil je soustanovitelj «Češkega muzeja», muzealnega časopisa, založništva «Česke Matic» in sodrnik pri raznih znanstvenih in leposlovnih podjetjih...

Neizmerna in za bodočnost češkega naroda odlična zasluga Jungmannova je bila, da je mladini vsadil v srce kot temelj značaja zapoved, naj ostane sebi zvesta, naj čuva in razvija svojo in narodno individualnost: naj Ceh ne bo tujinec v svoji domovini!

Ta cilj je Jungmann sijajno dosegel. Se ne v sto letih po njegovi smrti se je narod njegov — ki ga je nekdanj ob neopisnih težavah skušal vzdriniti iz skoro smrtnega mrtvila — zavedel samega sebe in se razvijal, tako da so se — kulturno in politično — izpolnile skoro vse proroške besede, ki jih je Jungmann grmel svojim malovernim sodobnikom in v katere si mnogi niso upali verovati. Jungmannu je prišla v delež sreča, da so delo, ki ga je zapustil mlajšim rodovom, sprejeli sposobni in vdanji mošje, ga dalje razvijali ter udeležili s presenetljivo močjo, da je bilo končno ovcenčano s politično osvoboditvijo...

Kakor je ogromen zaklad v Jungmannovi literarni in znanstveni zapuščini, istotako dragocena je zapuščina v njegovih narodno-političnih naukih.

S čutom globoke hvalečnosti se morajo vsi narodi, ki se morajo boriti za svoje narodno bistvo, spominjati njegovih jasnih zgledov in nauk. V najtemnejših časih narodnega in političnega suženjstva, ko je obupavalo malone vse, je bil Jungmann glasnik svojemu narodu: naj ne obupuje in naj veruje v svoje vstajenje! Učil je: «Naše življenje mineva kot sanje; kar pa smo storili za domovino, to ostaja!» Kot proletarec se je težko prebil skozi življenje, dokler si ni ustvaril znošljive eksistence. S pomočjo svojega duha — govorimo zopet z besedo dra. Chalupnega — se je spsel do plemenitega aristokracizma, ki ga pa — kakor mnoge druge — ni odvrčal od dela za narod. Nasprotno: vzpodbujal ga je k prizadevanjem, da opravi kulturno zaostalost svojega ljudstva. V času, ko so najboljši delavci na polju narodnega dela, tako starejša, kakor mlajša generacija, obupavali na bodočnosti čehoslovaškega naroda, je Jungmann s proroško zgovornostjo in znanstveno pozitivnostjo neomajno vztrajal v svoji veri v bodočnost naroda. V letu 1810. je pisal Mareku: «Vaša malovernost nam ne more biti v smernico... Se šteje narod nad šest milijonov česko govorečih; ta narod je starejši od Napoleona in Franca (cesarja) in mi se nadejamo, da preživi oba». Ob drugi priliki je napisal: «Tudi narod, ki je bil zatiran dva tri stoletja, se more v dvajsetih ali petdesetih letih zopet okrepiti».

S tem zaupanjem je deloval Jungmann neumorno in potomci njegovi so doživeli popolno zmago njegove vere in njegovega zaupanja.

Blagoslovljen bodi spomin velikega češkega dramitelja in proroka Josipa Jungmann!

mora skrbeti za suvereniteto države. Priporočali bi mu, da bi vzel v roke ustavni zakon, da vidi, kdo ima skrbeti za suvereniteto države. Sodniki ne! Baš s tem, da si lasti pravico skrbeti za suvereniteto države, je gosp. Orbanic kršil to suvereniteto! Ali se gosp. Orbanic zaveda, kako spravevalo je dal s to razsodbo sebi in pravosodstvu? Lep pojav je sodnik, ki se povzviha na zakon in skrbi rajši za suvereniteto države, in sicer države, ki ima ustavo in vlado in parlament! Tak sodnik postopa kot državljani nepatrijotično, kot sodnik nejuridično in kot človek nedostojno. Sodnik, ki vidi pomanjkljivosti v zakonu, ve, kam ima poročati, in dokler se stvari ne spremenijo, ima soditi naprej po zakonu. Da si pa že vsak Orbanic lasti pravico delati zakone in skrbeti za državno suvereniteto, to je vendar nekoliko preveč. Vprašali bi samo še gospoda Orbanica, v čem je trpela suvereniteta države v pravi, v kateri sta bili obe stranki slovenski, oba odvetnika Slovenca, sodnik in zapisnikar Slovenca, vsi skupaj pa italijanski državljani?

Program raznorodovanja manjšin. Ime Tolomei — mož je menda profesor — je že žalostno znano ne le junotirokskim Nemcem, ampak tudi nam v Juljski Krajini. Opetovano smo se že bavili z njegovo borbo proti vsaki narodni pravici junotirokskih Nemcev. S cinično brutalnostjo, ali z brutalnim cinizmom zahteva neproporno raznorodovanje narod. manjšin. Tudi v govoru, ki ga je imel te dni v bocenskem mestnem gledališču, je ponovil in razlagal smernice, ki naj jim sledi manjšinska politika vlade.

Naj poberemo nekoliko cvetek z gredič Tolomei-vega brezstranskega šovinizma. Fašistovska vlada hoče na široko odpreti vrata italijanstvu, ki se utrja, ter pospešuje vsako obliko prodiranja: asimilacije tega obmejnega ozemlja v »veliki enotnosti naroda«. Vlada in fašizem hočeta sicer z vso dobrohotnostjo skrbeti za gospodarsko blaginjo ozemlja ob zgornji Adizi. To pa izključuje le potom lokalnih oblastev in naprav, nikakor pa ne s kakimi pogostitvami z »Nemško zvezo«, ki je organizirana v sovrastvu in opoziciji proti italijanstvu. V zvezi s tem je hvalil pokrajinsko razdelitev in opredelitev volilnih okrožij, kakor ju je ukinila sedanja vlada. Pri reviziji optičkih prošelj naj bodo prefekti previdni in strogi. Vsi tisti, ki jim je bila opcija odklonjena, naj se nemudoma odpravijo preko Brennerja! Tolomei zahteva izjemen zakon, ki naj za gotov čas in vse ozemlje ob zgornji Adizi prepreči stalno priseljevanje novih Nemcev. Kar se tiče začasnega bivanja, naj se to dovoljuje le za tri mesece in ob obnovitvah s potrebno kontrolo. Zahteva ponovno ljudsko štetje potom državnih občinskih tajnikov in drugih državnih funkcionarjev. Uradni jezik v vseh državni, državnih in občinskih uradih je italijanski. Nemški uradniki od onkraj Brennerja naj se odpujijo in nadomestijo z italijanskimi. Del domačih nemških uradnikov pa naj se premešča v stare pokrajine, kjer si morejo priučiti italijanski jezik! Za nemške uradnike, ki ostanejo v deželi, naj se otvorijo tečaj za pouk v italijanskem jeziku. Ob razpisu vsake državne ali občinske službe naj se zahteva dobro poznavanje italijanskega jezika. VSI URADI morajo občeovati z državnimi oblastmi v italijanskem jeziku. Fašistovska vlada nikakor neče trpeti nemških korporacij, kakor je n. pr. politična organizacija »Nemška zveza«, ki je polna sovrastva proti italijanstvu in programatično izključila italijanske elemente. Če se zgodi še kak »izživljanje čina« od strani »Nemške zveze«, ne bo Mussolinijeva vlada oklevala z razpustitvijo. Javna varnostna služba ne bo imela v drugih krajih navadnega obsega, marveč se — v svrhu političnega vplivanja in narodnega prodiranja — pomnoži z večjim številom tenenc, postaj in oddelkov. Občinski tajnik, ki je odločen za vse življenje v občini, naj bo Italijan ne le v istih občinah, ki so pretežno italijanske, marveč v vseh, ali vsaj blizu vseh. Če je potrebno, naj mu — radi krajevne prakse — ostane ob strani stari tajnik. Dopisuje pa naj s prefektom le italijanski tajnik. On naj bo središče, shodišče, podlaga za italijansko upravo občine. Pospešuje naj se priseljevanje »bivših bojevnikov« kot poljedelcev, posebno iz Lombardije in Benečije. Iz sosednjih trentinskih dolin naj se povspetuje priseljevanje z nakupovanjem nepremičnin s pomočjo subvencij. Povspetuje naj se potiljančevanje nemških sol. Kjer je prebivalstvo pretežno nemške narodnosti, naj bo šola dvojezična. V nemških občinskih šolah naj bo pouk v italijanskem jeziku obvezen kot glavni predmet. Nemški učitelji in duhovniki naj se strogo nadzorujejo. Vse srednje šole naj se potiljančujejo postopno, da prenehajo biti protidržavna, pomemčevalna središča. Učitelji na srednjih šolah naj bodo apostoli narodne kulture; če le možno taki, ki poznajo »tukajšnji jezik in običaje«. — G. Tolomei je zahteval še mnogo drugega v svrhu čim izdatnejšega raznorodovanja Nemcev in iztrebljenja nemštva. Vendar je imel žalostnega — kako bi šegli? — poguma, da je protestiral proti temu, bi se mu hotelo podkati sovrastvo proti Nemcem. Svar je veleresna. Ker tu ni govoril le kak razgret političen kritič, ki razgraja na svoj račun in na svojo odgovornost. Tolomei je naglašal izrecno, da je te »smernice« odobrili »veliki fašistovski svet«. In ta je danes potenca v državi, ki prednjači vsej vladni politiki. Saj so odnosi med njim in načelnikom vlade splošno znani kot zelo — intimni. In če bi bil še kak dvom v tem pogledu, ga je odstranil naš »Piccolo«, ki

naglašal izrecno, da je Tolomei razvijal program vlade!

Sport in politika. Nedavno smo čitali v uradnem listu, da je dovolila italijanska vlada za skupine italijanskih sportov, kateri se bodo udeležili letošnjih mednarodnih olimpijskih iger, svoto 100.000 lir. Sedaj čitamo, da italijanski odbor za olimpijske igre poleg tega zbira prispevke, da bodo tisti, ki se bodo udeležili olimpijskih iger, lahko v vsakem oziru dostojno nastopili, narodu v čast. Odbor se je z nabiralno polo najprej predstavil ministrskemu predsedniku, on Mussoliniju, in čitamo, da je Mussolini nabralece zelo prijazno sprejel ter kot prvi podpisal svoj osebni prispevek 2000 lir. Tudi drugi člani vlade so sledili zgledu svojega načelnika. To skrajno dobrohotno podpiranje sporta s strani vlade bi znalo marsikaj naleteti na nerazumevanje in kritiko. Kritiki pa nimajo prav. V tem zadržanju vlade napram sportnemu snovanju moramo na vsak način videti pozitivno, koristen nastop. Dva razloga sta, ki dajata smer zadržanju vlade. Prvi tiči v velikanskem pomenu, ki ga ima sport za zdravje in razvoj naroda. Vsi narodi že priznavajo ta pomen in slovenski narodi, posebno Čehi in Jugoslovenci, smo bili med prvimi, ki smo to spoznali. Čeravno je okvir sokoške misli širši, vendar se lahko v tej zvezi s ponosom spominjamo na sokolski pokret; zakaj noben narod na svetu ne more kazati na tako staro in tako razsežno organizacijo kakor mi Slovani s svojim Sokolom. — Drugi razlog, ki vodi italijansko vlado, je pa že deloma politične narave. Sport je danes eno najboljših sredstev, ki nosijo ime naroda v svet. Telesna vzgoja je v zadnjih desetletjih zadobila tak razmah, da pomeni nazadnjaštvo, če bi se hotelo to prezirati. Nasprotno, danes morajo celo državni računati za dejstvo, da so milijoni ljudi, ki sodijo ugled in moč naroda po tem, kar pokaže na sportnem polju s sportnim orodjem v roki. Popolnoma pravilno. Tista visoka, navšnja slovenska sodna instanca, ki ji pravimo javno mnenje, je prevažna, da bi mogel narod prezreti tudi najmanjšo politiko, ko se ji lahko približa v dobri luči. Zelo moderen je bil tisti Slovenec, ki je pred približno 15 leti, ko je naš šahovski mojster Dr. Vidmar utrgal prve lovorice na mednarodnih turnirjih, rekel, da bo Vidmar Slovincem v mnogih ozirih mogoče več koristil, nego Prešeren. Naš moderen Slovincem je hotel s tem reči, da bo zanesel Vidmar slovensko ime pred večje število ljudi, pred širši forum nego Prešeren. Prav je imel, moderen je bil naš Slovincem, ker je znal pravilno oceniti vrednost in važnost javnega mnenja. Lord Northcliffe, kateri je organiziral in razvil za časa svetovne vojne strahovito propagando proti Nemcem, je h končni zmagi zaveznikov mogoče več doprinesel nego ogromni tanki na francoskem bojišču. Če si pred očujemo pomen javnega mnenja in razumevanje, ki ga ima naš italijanski narod za to najvišjo slovensko instanco, potem bo čitateljem razumljiv hrup, ki je nastal v poslanski zbornici, ko je naš posl. Wilfan za hip pritisnil na električni gumb, za katerim stoji velikanska sila, češ: »Kaj poroče svet?«

Pribojilski državnim upokojencem. Predsedstvo italijanske zveze vpokojencev v Rimu je zagotovilo društvo državnih upokojencev za Jul. Krajino, da bo znesek 75 milijonov lir enakomerno razdeljen med vse stare pensioniste (izpred oktobra 1919), ter da je nedopustno tu razlikovanje med upokojenci iz starih in novih pokrajin.

Litistični koncert. Znanj tržaški litistični kvartet (Pressan, Mchelic, Ratzmann in Gasperini) bo imel danes ob 20.30 v dvorani Modugno (Via Chiozza 7) svoj drugi letošnji koncert. Na programu so sledeči skladatelji: Grieg, Winiawsky, Raff, Cherubini, Alabier-Koncký, Dvořak.

Nogomet. — Prejeli smo: Živimo v dobi žoge. Ni je nedelje in ni ga, kraja, kjer bi ne frčala žoga po zraku, zato pa pravimo tje igri tudi nogomet. Spada k onim igram, pri katerih lahko sodeluješ tudi z glavo kakor pri taroku in šahu, a igra ne postane, pa igra še tako spretno, nikdar rokodelstvo, kajti roke pustiš prav lahko doma. Kar je pa največjega pomena in največje vrednosti, je to, da igra ni nikakor politična, se ne meša v politiko, in če bi bili narodi pametni, bi se bili že kdaj lahko sporazumeli brez diplomatov, konferenc in raznih zasjedeb, edino le z žogo. Odkar piše »Edmost« o nogometu, sem se začel tudi jaz zanimati za ta sport, in rad prebiram dotična poročila v listih. Minulo nedeljo sta trčili na Reki dve taki društvi skupaj: reška »Gloria« in dunajski »F. C.«. Kakor znano, je Reka italijansko mesto (Gabriele D'Annunzio leta 1921.), Dunaj pa nemško (Volksblatt 1922., Neue Freie Presse 1922., 1923. in skoro gotovo tudi 1924.), zato so si stali nasproti za Reko sledeči igralci: Milavec, Milinovič L. II. in III., Gramer, Sardoč, Negrič, Rebec, Buhvič, Gost in Spadavecchia; za Dunaj pa sledeči: Semicki, Peha, Tobias, Papek, Kustl, Kepetko, Jasnovič, Listopad, Kalupka, Lokvenec in Eckel. Ne vem, če mi je dovoljena v tem oziru mala opazka, ker se bavim s sportom komaj borih deset dni, a jaz ne morem molčati in izjavljati, da moti igralec Spadavecchia narodnostni značaj italijanske Reke in Eckel narodnostni značaj nemškega Dunaja. Ni izključeno, da zastopajo ostali soigralci narodne manjšine, to je pa seveda moje osebno mnenje, ki Vam ga, gospod urednik, ni treba priobčiti, če se bojite po novem načrtu ministrskega sveta ukora od strani pretežita. Človek dandanes res ne ve, kdaj se komu zamere celo s tako nedolžno igro kakor je nogomet, ki nima, kakor sem že prej omenil, prav ničesar opraviti s politikom.

Vodstvo zasebne šole pri Sv. Jakobu uraduje ob sobotah od 10. do 11. ure.

Društvene vesti

Glasbeni večer šole »Glasbene Matice«. V soboto, 21. t. m. priredi šola »Gl. Mat.« s svojimi gojenci glasbeni večer v dvorani D. K. D. pri Sv. Jakobu. Na sporedu so zastopani poleg slovenskih in drugih tudi naši domači priznani skladatelji: Mirk, Adamič, Savin, Ipavc in Gerbič. S tem glasbenim večerom poda šola »Gl. Matice« javnosti nekak obračun svojega celoletnega delovanja. Zato se nadejamo, da bo naše cenj. občinstvo prihitelo v polnem številu na to važno prireditev.

Občnj zbor »Sokola« pri Sv. Ivanu bo danes zvečer ob 9. uri. Edina točka dnevnega reda je: odstop staroste.

Dijaška Matice. V soboto, 21. julija se bo vršil ob 19. uri izredni občni zbor s sledečim dnevnim redom:

1) Določitev števila članov visokošolskega odbora; 2) organizacija agitacije za D. M. s posebnim ozir na sodelovanje dijaštva; 3) slučajnosti. — Ker se tiče občni zbor le dijaštva, je bilo tudi samo to povabljen. Posamezni člani, kateri bi se ga hoteli udeležiti, dobijo informacije v društvenem uradu. Dijaška Matice.

Slov. akad. ler. društvo »Balkan«. V soboto, dne 21. julija se bo vršil ob 20. uri XXV. redni občnj zbor s sledečim dnevnim redom: 1) Nagovor predsednika, 2) čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora, 3) poročilo odbora, 4) poslovnik, 5) referat o srednješolskem gibanju, 6) volitev novega odbora, 7) volitev članov podpornega sklada, 8) slučajnosti. — Vabljeni so tovariši in prijatelji društva. — Odbor.

Danes ob 13.30 revizija društvenih knjig, kjer se je vršila zadnjič seja. Odborova seja se vrši ob 19.30 v prostorih, kjer sestane. Redni sestane se vrši ob 20.30.

S. D. A. priredi v nedeljo, 5. avgusta kolesarsko dirko na progi 50 km. Odhod bo iz Razdrtega. Dirkači bodo morali preteči sledečo progo: Razdrto, Senožeče, Štorje, Sežana, Povir, Divača, Senožeče, Razdrto.

Darila, štiri po številu, se bodo razdelila takoj po dirki. Obenem bo odbor SDA razdelil tudi darila dveh prejšnjih dirk.

Vpisovanja pri »Gasilnem društvu« v Razdrtem in pa pri tajniku SDA (Zerjal Drago, Guardiella 801).

Toliko na znanje vsem slov. društvom v Jul. Krajini, da odposljejo svoje dirkače na to poizkušnjo. — Odbor.

Planinsko društvo v Trstu opozarja vse tiste, ki se mislijo poslužiti na izlet na Nanos kamjona, da je danes zadnji dan prijave. Kamjona ob odšel iz Trsta ob 21. izpred kavarne »Fabris« ter bo dospel v Razdrto ob 23. Cena tija in nazaj L 10 na osebo, dočim stane vlak približno L 16. Na kamjonu je prostih samo še nekaj mest, vsled česar se ne bodo mogle upoštevati kasnejše prijave. Prijave sprejema g. Pavlica (tel. 10-48), pri kateremu je treba tudi položiti znesek L 10.

Dolžnost vseh planincev in prijateljev narave je, da sledi klicu, ki ga je izrekel leta 1921. izpred oltarja cerkve sv. Hjeronima g. župnik Janko Maierhofer: »Kdor ljubi naravo in zahaja z ljubeznijo in razumevanjem vanjo, ta bo prišel vsako leto na Nanos.« Naj vsak izmed nas dela na to, da postane izlet na Nanos vedno veličastnejši narodni tabor za lepoto naše zemlje vnetih planincev iz celega Primorja.

Planinsko društvo ima danes ob 19. uri odborovo seja v prostorih g. predsednika, po 21. uri pa prijateljski sestane na navadnem mestu.

Nogometni odsek S. D. A. ima danes ob 20. uri pri Sv. Jakobu sestane. Člani so naproseni, da se ga gotovo udeleže. — Načelnik.

Iz tržaškega življenja

Konj ga je brcnil. Medtem, ko je kočijaž Nello Calzi, star 40 let, stanujoč v Rojanu v na Tra i rivi, večeraj zjutraj vpregal konja h kočiji, ga je žival brcnila v levo roko. Mož, ki je zadobil široko rano, se je podal v mestno bolnišnico, kjer so ga sprejeli v kirurški oddelek.

Živčni napad. Železničar Viljem Santangelo, star 35 let, stanujoč na trgu Valle št. 2, je imel večeraj popoldne, medtem ko je bil službeno zaposlen na južnem kolodvoru, hud živčni napad, tekom katerega je padel na tla ter se pobil na desni roki. Mož so z avtomobilom rešilne postaje prepeljali v mestno bolnišnico.

Poslano*)

Stavbena zadruga za Julijsko Krajino naznanja svojim članom, da so zborovanja, sklicana za 19. t. m., prenešana na nedoločen čas.

*) Za šlank pod tem naslovom odgovarja uredništvo le toliko kolikor mu zakon veleva.

Milena Uršič
Ivan Mihelič
poročena
Bovec, 16. julija 1923.

Mali oglasi

V PRIPROSTI vili na deželi, 20 minut od železniške postaje, s senčnati mvrto, vodo v hiši, se odda stanovanje, obstoječe iz 2 sob in kuhinje in pritlikin, predvsem mali družini brez otrok. Primerno za vpokojence. Naslov pove upravnistvo. 989

OSEL se proda za L 300. Via del Lloyd 22, prodajalna jestvin. 997

HISICA na obrežju, s kuhinjo, 4. sobami, tesarjo, hlevom in malim vrtom, se proda. Pojasnila daje Zivec, brivec, Barkovlje 122. 998

MLIN, oddaljen od drugih, najnovejša konstrukcija, s strojem na nafto in pogonom 15. konjskih sil, na ugodnem središču Rupe, v bližini postaje Šapjane, na cesti Reka—Trst, se ugodno proda. Pojasnila daje občinski načelnik v Jelšanah. 999

POSTELJE od L 60 naprej, chiffoniers 220, nočne omariče 50, vzmeti, žimnice; popolna soba L 800. Fonderia 3. 991

BABICA, diplomirana, sprejema noseče. Ljubljana oskrba. Govori slovenski, zaagabčena tajnost. Corso Garibaldi 23, I. 995

SREBRNO, zlato in briljante plača več kot drugi Pertot, via S. Francesco 15, II. 45

ZLAT, srebro in papirnat denar se kupuje za prodaja po zmernih cenah. Menjalnica via Giacinte Gallina 2, (nasproti hotela Monacenislo). Telefon 31-37. Govori se slovensko. 28

Št. 1334/23.

Razpis natečaja.

Pri županstvu občine Dolina je razpisano mesto

občinskega sluga.

Prošnje za podelitev mesta naj se dopoljšjejo županstvu najkasneje do 4. avgusta, opremljene s sledečimi spričevali:
1. Potrdilo o italijanskem državljanstvu, 2. Starost ne pod 20 leti.
Spričevalo o dobrem moralnem in političnem vedenju.
Prosilci morajo razven tega dokazati, da imajo potrebna svojstva za redno izvrševanje razpisane službe.
Neobhodno potrebno je poznanje slovenskega in italijanskega jezika.
ŽUPANSTVO OBČINE DOLINA
dne 13. julija 1923.
Župan: Zobec, I. r.

Potrti neizmerne žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš nad vse ljubljani

ALOJZIJ BURGER

hotelir in posestnik

po kratki in mučni bolezni, v najlepši mladeniški dobi 24 let, preminul.

Pogreb dragega pokojnika se bo vršil v četrtek, 19. t. m. ob 5 pop. iz hiše žalosti na tuk. pokopališču, kjer se položi v družinsko grobnico.

POSTOJNA, 18. julija 1923. ŽALUJOČI OSTALI.

COOPERATIVE OPERAIE (DELAJSKE ZADRUGE)

Nadaljuje se izredna prodaja

- Crêpe Georgette L 27.—
- Crêpe charmeuse, debel „ 39.—
- Crêpe marocaine „ 60.—
- Crêpe de Chine, tiskan „ 18.—
- Foulards v barvah „ 21,50
- Paillette „ 18,50
- Taffetas, debel v barvah „ 25.—
- Surova svila (sama svila) „ 18.—

- Crêpes, črtani L 3,50
- Etamine, fantazija, razne barve L 4.—, 11,50, 16,50
- Crêpes, črtani in barvani L 8,50, 10.—, 11,50
- Gobasto blago L 12.—, 12,50
- Perkal, tiskan L 3,20.—, 4.—
- Gobasto blago za kopalne plašče 150 cm L 17.—
- Zefir za srjace L 4,80, 5,60

BOMBAŽEVINA Bogata izbora

SKLADIŠČA OBLEK

Plazza della Borsa 6 prtiličje I. in II. nadstr. Via Raffineria 3 I. in II. nadstr.

Oglejte si naša izložbena okna!

PODLISTEK WILKIE COLLINS:

Gospa v belem 133

Ko sem se vrnil v Blackwater Park (s povabilom za gospo Glyde), sem ugotovil, da je bedasta zdravnikova metoda poslabšala Marijano bolezen. Mrzlica se je izpreobrnila v tifus. Gospa Glyde je skušala na dan mojega povratka priti v sobo svoje sestre, da bi ji sama stregla. Jaz in ona si nisva bila sorodna po čustvih; ona je bila meni in Persivalu na potu toda kljub temu mi je moje velikodušje branilo, da bi jo izpostavil nevarnosti nalezljivosti. Istočasno pa ji nisem stalvil ovir, ko se je sama podala v nevarnost. Če bi se ji bilo to posrečilo, tedaj bi bil zamotan vozil, ki sem ga tako počasi in potrpežljivo motal, po drugih okoliščinah presekano. Toda zdravnik je posređoval in je šla iz sobe. Ze poprej sem priporočal, da je treba iti po zdravniku v London, zdaj so me poslušali. Ko je prišel, je zdravnik potrdil moje mnenje, o bolezni. Kriza je bila resna. Toda na peti

dan, potem je bil tifus ugotovljen, smo začeli upati za našo drago bolnico. Medtem časom sem bil samo enkrat odsoten iz Blackwater Parka. Nekega jutra sem se odpeljal v London, da sem uredil vse potrebno za svoje stanovanje v St. John Wood, da sem skrivaj poizvedel, ali stanuje gospa Clements še vedno v istem stanovanju, in da sem še neka pripravil z gospodom Rugospa Clemento še vedno v istem stanovanju, in da sel še nekaj pripravil z gospodom Rubelle. Vrnil sem se še tisti večer. Pet dni pozneje je izjavil zdravnik, da je naša izrednasantna Marijana znanj nezavestna in da ne potrebuje drugega kakor dobre oskrbe. To je bil trenutek, ki sem ga našel. Zdaj, ko mi bila zdravniška oskrba več potrebna, sem napravil prvo šahovsko potezo, da sem napravil proti zdravniku. On je bil ena množestvilnih prič, ki jih je bilo treba spraviti proč. Zivahen beseden preprij je to vpravil. S strahnim besednim plazom ogorčenja sem naskočil na reveža ter ga pometel iz hiše.

(njegov moralnični pogum je potreboval neprestanih dražljajev), in gospa Michelson je bila silno prestrašena, ko ji je gospodar nekega dne izjavil, da namerava opustiti tamkajšnje lišno gospodinjstvo. Poslali smo proč vse služabništvo izvenemj eno dekle, katere kmetska zabitost nam je jamčila, da ne bo mogla nizebrati opaziti. Ko so bili ti proč, nam je presostala še gospa Michelson, ki jo je bilo treba odstraniti. To smo dosegli na ta način, da smo poslali spoštovanjo vredno damo v neko morskoo kopališče z naročilom, naj najme stanovanje za nas.

Namen druge poteze je bil pripraviti gospo Glyde do tega, da zapusti Blackwater Park brez svoje sestre. Treba ji je bilo vlti v glavo, da je Marijana že odpotovala v Cumberland, sicer ni bilo nikakega upanja, da bi prostovoljno zapustila hišo. Da bi nam pa verjela, smo skrili našo interesantno bolnico v neko neobjudeno sobo v Blackwater Parku. Sredi nočne tišine smo to opravili moja žena, madame Rubelle in jaz (Persival ni bil dovolj kreopak, da bi nam mogel pomagati). Prizor je bil zelo slikovit in dramatičen. Kemične pomočnistimo pri tem uporabili, ker ni bilo potrebn.

naslov umobolnice, kjer je bila Ana Catherick zaprta, in pismo na imetnika zavoda, s katerim naznanja povratek bolnice. Ko sem bil zadnjič v glavnem mestu, sem naročil, da mora biti naš skromno stanovanje pripravljeno za naš sprejem že zjutraj, ko se pripeljemo z jutranjim vlakom. Vsi led moje previdne odredbe smo mogli še istega dne napraviti tretjo šahovsko potezo — polastili se namreč Ana Catherick. Tu je oni važni datum. Predjem lastnosti čuvstvenega človeka, pa tudi praktičnega. Vse datume morem na prstih našteti. V sredo, 24. julija 1850. sem poslal svojo ženo s fiakerjem, da spravi s poti gospo Clements. Dozvedni poziv gospo Glyde, ki da se nahaja v Londonu, je zadostoval, da sem to dosegel. Gospa Clements se je vsedla v fiaker, moja žena pa jo je pustila samo (opravila se je, da mora nekaj kupiti), je torej ušla in se vrnila, da bi sprejela pričakovani obisk v St. John Wood. Ni treba še posebe povdariti, da je bil ta obisk služabništvu naznanjen kot »gospa Glyde«.

